

WSTĘP

Oddajemy w ręce Czytelników kolejny numer – Tom 12 Nr 20 (2025) – półrocznika „Youth in Central and Eastern Europe”.

Wydanie to może być uznane za numer specjalny. Tym razem oddaliśmy głos przedstawicielom społeczności przez nas najczęściej badanej, rozpoznawanej – z podmiotu i przedmiotu analiz stali się Oni na naszych łamach autorami swoich pierwszych artykułów naukowych. Oleksandr Kravchuk, Valeriia Shevchenko, Kristina Shulha, Yana Zakharchuk oraz Alina Zinchenko to autorzy prac licencjackich obronionych w roku 2025 na Studiach Polskich dla Cudzoziemców Uniwersytetu Jagiellońskiego. W tym właśnie roku studia ukończył ich pierwszy rocznik – kierunek powstał bowiem w 2022 roku. Był to rocznik uchodźczy. Studia te – choć tego nie zaplanowano, gdyż ich program powstawał przed wybuchem pełnoskalowej wojny w Ukrainie w lutym 2022 roku, stały się nie tylko bezpieczną przystanią dla Ukraińców zmuszonych opuścić ojczyznę na skutek wybuchu konfliktu, ale przede wszystkim – gdyż tak je zaprojektowano – umożliwiły poznanie języka polskiego oraz wszystkiego, co dotyczy Polski i polskości: kultury, historii, literatury oraz geografii.

Studenci uzyskali tytuł licencjata po obronie swoich prac, a najlepszych z nich zaproszono do współtworzenia niniejszego numeru pisma – napisania artykułów, będących skrótem wykonanych badań przedstawionych w rozprawach licencjackich. Motywacją było przedstawienie szerszemu czytelnikowi tematów podjętych przez uchodźców z Ukrainy – tematów ważnych, aktualnych, realizowanych z silnym zaangażowaniem emocjonalnym.

I tak, Oleksandr Kravchuk w artykule „Szkolnictwo wyższe w warunkach wojny – studenci ukraińscy w Polsce i Ukrainie” na podstawie badań wykonanych w strategii mieszanej (sondaż oraz wywiady) analizuje życie studentów z Ukrainy po obu stronach granicy w warunkach toczącej się wojny, akcentując nie tylko aspekt edukacyjny tematu, ale także społeczny. Autor identyfikuje kluczowe różnice w warunkach studiowania, wyzwania związane z adaptacją oraz przeszkody w kontynuacji nauki podczas wojny. Ponadto podkreśla potrzebę systemowego wsparcia dla studentów w sytuacjach kryzysowych.

Valeriia Shevchenko w tekście „Szok kulturowy u Ukraińców w kontekście migracji do Polski” przedstawia wykonane badanie ankietowe, na podstawie którego analizuje zjawisko szoku kulturowego i reintegracyjnego doświadczanego przez obywateli Ukrainy, którzy migrowali do Polski po 24 lutego 2022 roku w wyniku rosyjskiej inwazji. Jej celem było zidentyfikowanie głównych trudności adaptacyjnych, jakie napotyka migranci w nowym środowisku. W tekście poruszono kwestie językowe, administracyjne, społeczne oraz psychologiczne, a także omówiono mechanizmy adaptacji kulturowej i proces akulturacji. Wyniki wskazują, że mimo stosunkowo wysokiego poziomu akceptacji ze strony społeczeństwa przyjmującego, wielu respondentów doświadczają trudności emocjonalnych i barier komunikacyjnych.

Kristina Shulha z kolei swój artykuł „Systemy edukacyjne w Polsce i Ukrainie w perspektywie porównawczej” poświęciła opisowi i skonstruowaniu oświaty polskiej i ukraińskiej. Wnioski wyciągnięte na podstawie analiz dokumentów

zastanych uzupełniła interesującym wywiadem z Ukrainką mającą doświadczenie uczestniczenia w obu systemach edukacji jako uczennica.

Yana Zakharczuk w tekście „Adaptacja studentów z Ukrainy w Polsce” na podstawie badań ankietowych realizuje cel, którym jest identyfikacja głównych trudności, z jakimi zmagają się cudzoziemcy w początkowym okresie studiów, ze szczególnym uwzględnieniem roli znajomości języka polskiego – Autorka wyodrębnia dziewięć grup problemów adaptacyjnych. Wyniki wskazują na trudności językowe, społeczne, psychologiczne, problemy z zakwaterowaniem i zrozumieniem działania instytucji publicznych.

Alina Zinchenko w artykule „Język ukraiński w czasie wojny” na podstawie przeprowadzonych wywiadów analizuje jednostkowe motywacje związane z przejściem z języka rosyjskiego (jako pierwszego) na język ukraiński w kontekście toczącej się wojny z Rosją. Identyfikuje problemy i bariery związane z takim działaniem, a przede wszystkim ukazuje złożoność sytuacji tego typu.

Jak już wspomniano, Autorzy wymienionych artykułów identyfikują się jako ukraińscy uchodźcy wojenni. Pisząca te słowa ich świeżym i trudnym doświadczeniom związanym z wybuchem wojny w Ukrainie poświęciła publikację

„Opowieści uchodźcze. Studenci UJ z Ukrainy o sobie samych”, którą dla niniejszego numeru pisma scharakteryzował w swojej recenzji „Losy migrantów wojennych w Polsce” Paweł Levchuk.

Z kolei swój artykuł „Czym jest *dobre życie*? Badanie wskaźnika orientacji życiowej u studentów – uchodźców i migrantów z Ukrainy, który w zamysle miał być także istotnym komentarzem do tematyki podjętej przez uchodźców z Ukrainy na łamach niniejszego czasopisma, poświęciłam potrzebom i wartościom badanych studentów z Ukrainy na kierunku Studia Polskie dla Cudzoziemców.

W numerze znajdują Państwo także recenzję autorstwa Piotra Fołty książki Marty Szulc, *Młodość regionu Morza Bałtyckiego*. Analiza politologiczna, Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek 2025, 144 ss.

Serdecznie zapraszam do lektury numeru, głęboko wierząc w to, że zaakcentowanie roli studentów-uchodźców jako nie tylko uczestników prób badawczych, ale jako badaczy i autorów pozwala im na wypowiedzenie ważnych uwag i wniosków dotyczących współczesnych spraw polsko-ukraińskich i prawdy o otaczającym nas dziś świecie.

Dominika Izdebska-Długosz